

1934 "Azərbaycan müəllimi" 2024

Ulu Öndər hakimiyyətə gəldiyi ilk vaxtlardan təhsilin inkişafına böyük diqqət yetirib

Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətdə olduğu illərdə "Azərbaycan müəllimi" qəzetində çoxlu çıxış, məruzə və nitqləri dərc olunub. Ulu Öndərin siyasi hakimiyyətə gəlişinin ilk illərində – 1971-ci ildə qəzetimizdə dərc olunmuş bir məruzəsi xüsusilə diqqəti cəlb edir. Həmin məruzəsində Heydər Əliyev ölkədə təhsilin vəziyyətinin geniş təhlilini verib və qarşıda duran vəzifələri göstərib. Məruzənin təhsillə bağlı hissəsindəki bir çox məsələlərin bu gün də aktualıq kəsb etdiyini və oxucularda maraq doğuracağını nəzərə alıb qəzetimizin 1971-ci il 3 noyabr tarixli 88-ci nömrəsində dərc olunmuş həmin məruzədən bəzi məqamları təqdim edirik.

Heydər Əliyevin 53 il əvvəlki məruzəsində təhsil məsələləri

...Məktəblərin şəbəkəsi illərlə genişlənir, şagirdlərin sayı artır. İndi respublikada təqribən 1 milyon 700 min adam bütün təhsil növləri ilə əhatə olunmuşdur; 80 mindən çox müəllim və istehsalat təlimi ustası, ali məktəb və texnikum müəllimlərinin 6 min nəfərlik dəstəsi böyüməkdə olan nəslin tərbiyəsi ilə məşğuldur...

Məktəblərin təlim və tərbiyəsinin keyfiyyətində ciddi nöqsanlar vardır. Bəzi rayonlarda, məsələn, Kəlbəcər, Laçın, Qusar, Qutqaşen, Sabirabad rayonlarında sınıfdə qalanların sayı bütün məktəblərin 5-7 faizini təşkil edir. Şagirdlərin sınıfdə qalması pedaqoji kollektivlərin işində ciddi qüsurdur. Bu, şagirdlərin məktəbdən yayınmasına, onların təhsilinin yarımçıq qalmasına səbəb olur, bəzən də uşaqları bədbəxt edir.

Bir sıra məktəblərdə şagirdlərin faktik bilik səviyyəsinin hesabət məlumatlarına uyğun gəlməməsi bizi çox narahat edir. Bu il respublikanın ali məktəblərinə qəbul imtahanları vermiş abituriyentlərin xeyli hissəsinin qeyri-kafi qiymət almaması faktı məgər bunu sübut etmirmi?

Medal və fərqlənmə diplomu alanların bir çoxunun ali məktəblərə qəbul imtahanlarında əla qiymət ala bilməməsi, bəzilərinin isə, hətta iki alması faktı da məktəblərin və maarif orqanlarının işində ciddi nöqsanlar olduğunu göstərir. Təşviş hissi doğuran cəhət budur ki, medal alan, ali məktəblərə qəbul imtahanlarında yarımtmaz cavab verən gənclərin bir çoxunun valideynləri xalq maarif şöbələrinin işçiləri, məktəb direktorları və müəllimləri, şəhər və rayon təşkilatlarının rəhbər işçiləridir. Yoxlama nəticəsində Zaqatalada, Şamaxor, Abşeron, Bakəkən, Xanlar və başqa rayon-

larda belə faktlar aşkara çıxarılmışdır.

Bu işi diqqətlə araşdırmaq və layiq olmadıqları halda şagirdlərə medal və diplom verilməsində müqəssir olanların hamısını ciddi cəzalandırmaq lazımdır.

Məktəblərin bilik səviyyəsinin aşağı olması və qeyri-müvəffəq oxuması müəllimlərin bir qisminin zəif hazırlığının və yarımtmaz işləməsinin nəticəsidir. Ayrı-ayrı müəllimlərin elmi və metodiki sahələrdə geri qalması, biliyini artırmaq istəməməsi faktlarına göz yummağa pedaqoji kollektivlərin, ictimaiyyətimizin haqqı yoxdur. Keçən il ümumtəhsil məktəbləri müəllimlərinin biliyinin yoxlanılması nəticəsində onların bəziləri orta məktəb proqramı həcmində yoxlama yazı işlərində qeyri-kafi qiymət almışlar. Bu cür müəllim şagirdə nə verə bilər?..

Müəllimlər hazırlanmasının planlaşdırılması işindəki səhvlər, ali məktəb məzunlarından bir qisminin öz borcunu yerinə yetirməməsi – təyinat aldığı yerdə işləməməsi nəticəsində bir çox məktəb pedaqoji kadrlarla tam təmin olunmamışdır. Halbuki Bakıda, başqa şəhərlərdə, bəzi rayon mərkəzlərində müəllimlərin əksəriyyəti öz ixtisası üzrə işləyir. Onlar çox vaxt mağazalarda, yeməxanalarda və bufetlərdə işləyir və ya xalq maarifi orqanlarında illərlə ucoğdudurlar.

Orta təhsil verən texniki peşə məktəbləri sisteminin inkişaf etdirilməsi ən perspektivli formalardan biridir. Texniki peşə məktəbləri öz şagirdlərində yüksək istehsalat – texnika mədəniyyəti tərbiyə etməklə yanaşı, onların geniş ümumtəhsil hazırlığını da təmin etməyə borcudurlar.

Son iki ildə respublikada 19

Medal və fərqlənmə diplomu alanların bir çoxunun ali məktəblərə qəbul imtahanlarında əla qiymət ala bilməməsi, bəzilərinin isə, hətta iki alması faktı da məktəblərin və maarif orqanlarının işində ciddi nöqsanlar olduğunu göstərir.

Məktəblərin bilik səviyyəsinin aşağı olması və qeyri-müvəffəq oxuması müəllimlərin bir qisminin zəif hazırlığının və yarımtmaz işləməsinin nəticəsidir. Ayrı-ayrı müəllimlərin elmi və metodiki sahələrdə geri qalması, biliyini artırmaq istəməməsi faktlarına göz yummağa pedaqoji kollektivlərin, ictimaiyyətimizin haqqı yoxdur.

Orta təhsil verən texniki peşə məktəbləri sisteminin inkişaf etdirilməsi ən perspektivli formalardan biridir. Texniki peşə məktəbləri öz şagirdlərində yüksək istehsalat – texnika mədəniyyəti tərbiyə etməklə yanaşı, onların geniş ümumtəhsil hazırlığını da təmin etməyə borcudurlar.

Qəbul imtahanlarının keçirilməsində qayda yaradılması, abituriyentlərin biliyinin obyektiv qiymətləndirilməsi öz nəticəsini verdi: tələbələrin ictimai tərkibi yaxşılaşdı, indi bir qayda olaraq, ali məktəblərə və texnikumlara doğrudan da tələb edilən biliklərə malik olan oğlan və qızlar daxil olurlar.

Müsabiqələr və attestasiyalar müəllimlərin tərkibini möhkəmlətmək və yaxşılaşdırmaq üçün təsirli formalardan biridir. Bu işdəki formalizmə və qaydaların açıqca pozulması hallarına son qoymaq lazımdır.

məktəb yaradılmışdır. Həmin məktəblərdə 9 min adam ixtisası yiyələnir və orta təhsil alır. 1975-ci ildə bizdə 48 texniki peşə məktəbi yaradılmış və bu məktəblərdə 40 mindən çox adam təhsil almışdır...

Demək lazımdır ki, bu yaxınlaradək respublikada ali məktəblərdə qəbul imtahanlarının düzgün, obyektiv keçirilməsinin ictimai-siyasi əhəmiyyəti lazımcı qiymətləndirilmirdi. Bu iş düşünülmədən və qeyri-mütəşəkkil aparılırdı, çox vaxt imtahan və qəbul komissiyalarının tərkibinə şəriştəsiz, bəzən də natəmiz adamlar daxil edilirdi. Onlar tam nəzarətsizlik üzündən, bəzən də ali məktəblərin ayrı-ayrı rəhbərlərinin köməyi sayəsində özlərinin vəziyyətindən sui-istifadə edib müəyyən olunmuş qəbul qaydasını pozur, çox vaxt bunun üçün rüşvət alırdılar.

Azərbaycan KP MK belə bir vəziyyətə dözmə bilməzdi. MK imtahanların hazırlanması və keçirilməsi üçün ali məktəb rektorlarının partiya təşkilatları katiblərinin, Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyi rəhbərlərinin şəxsi məsuliyyətini artırmaq üçün tədbirlər gördü, bu işi nəzarət altına aldı.

Qəbul imtahanlarının keçirilməsində qayda yaradılması, abituriyentlərin biliyinin obyektiv qiymətləndirilməsi öz nəti-

cəsini verdi: tələbələrin ictimai tərkibi yaxşılaşdı, indi bir qayda olaraq, ali məktəblərə və texnikumlara doğrudan da tələb edilən biliklərə malik olan oğlan və qızlar daxil olurlar. Lakin bu işdə qaydanın pozulması, sui-istifadə və prinsipsizlik hallarını tamamilə ləğv etmək üçün hələ çox iş görülməlidir...

Azərbaycan KP MK belə hesab edir ki, Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyi, ali məktəblərin rektorluqları və partiya təşkilatları bu məsələləri dərinlən araşdırmalı, ali məktəbləri şəriştəsiz, təsadüfi, vicdansız adamlardan xilas etməlidirlər.

Müsabiqələr və attestasiyalar müəllimlərin tərkibini möhkəmlətmək və yaxşılaşdırmaq üçün təsirli formalardan biridir. Bu işdəki formalizmə və qaydaların açıqca pozulması hallarına son qoymaq lazımdır. Sırr deyil ki, çox vaxt müsabiqələr haqqında yalnız zahiri rəsmiyyət xatirinə məlumat verilir, əslində isə namizədlərin məsələsi qabaqdan həll edilir. Bəzi ali məktəblərdə illərlə attestasiya keçirilmir. Keçirildikdə də çox vaxt bu və ya digər müəllimin işinə obyektiv qiymət verilmir.

Kafedraları keyfiyyətə tələməmək və möhkəmlətmək üçün müsabiqələrdən və attestasiyalardan lazımcı istifadə etmək, ali məktəblərin qapılarını yalnız həqiqətən layiq olanların üzünə açmaq lazımdır.

Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyi, bir çox ali məktəblərin və elmi tədqiqat institutlarının rəhbərləri əvəzçiliyi məhdudlaşdırmaq haqqında müvafiq qərarlardan irəli gələn vəzifələri hələ heç də tamamilə yerinə yetirməmişlər. Bir sıra hallarda əvəzçiliklə işləməyin dövlət nöqteyi-nəzərindən məqsədə uyğun olub-olmadığını nəzərə almadan ona icazə verilir. Əvəzçilik gənc elmi kadrların və müəllim kadrlarının irəli çəkilməsinə çox zaman əngəl törədir, ayrı-ayrı alimlərin bu və ya digər elm sahələrini inhisarə götürməsinə doğru aparır...

"Azərbaycan müəllimi",
3 noyabr 1971-ci il